

ENKELE GEDACHTEN NAAR AANLEIDING VAN DE TOESPRAAK GEHOUDEN DOOR DR TH. C. OUDEMANS TER GELEGENHEID VAN ZIJN EREPROMOTIE

In een voorafgaande bijdrage wordt aandacht geschonken aan de erepromotie van dr Th. C. Oudemans tot doctor in de Landbouwkunde aan de Landbouwhogeschool te Wageningen. Wij sluiten ons gaarne aan bij de gelukwensen, die in de redactionele bijdrage tot hem worden gericht naar aanleiding van deze zeer eervolle benoeming. Het verheugt ons in het bijzonder dat een particuliere eigenaar deze eer te beurt viel.

Ondanks alle onderscheid in kennis van en bijdrage aan de bosbouwwetenschap, die bestaat tussen dr Oudemans en de gemiddelde particuliere bos-eigenaar, zijn zij één in hun liefde voor het particuliere bos. Dit komt tot uitdrukking in een gedeelte van de toespraak, die dr Oudemans heeft gehouden ter gelegenheid van de erepromotie:

„Thans leven wij in een periode van strijd om de ruimte en een discrepantie tussen kosten en opbrengsten in de bosbouw, waaraan geen einde in zicht is. Steeds meer landgoederen met een groot bosbezit worden verkocht en veelal versnipperd uit economische noodzaak. In plaats van nu de Natuurschoonwet te herzien en veel grotere fiscale tegemoetkomingen te bevorderen, waarom gevraagd is in de bekende enquête van de A.N.W.B. en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland (die nu alweer ± drie jaar geleden bij de betreffende ministeries werd ingezonden), werd bij Koninklijke boodschap van 19 juli 1962 de ontwerp-Natuurbeschermingswet aan de Tweede Kamer der Staten Generaal aangeboden. Alhoewel op zichzelf het indienen van een Natuurbeschermingswet door mij wordt toegejuicht, is deze in de huidige vorm m.i. niet aanvaardbaar, daar het mogelijk zou worden dat een vermogensaandeel van de grondeigenaar permanent wordt bevroren, terwijl men het onrendabele bosbezit de dynamiek van de strijd om de ruimte laat meemaken. Van de meerdere fictieve waarde wordt vermogens- en successiebelasting geheven. Dit is onlogisch en onbillijk, zolang die fictieve waarde niet gerealiseerd wordt ¹⁾).

Er wordt tegenwoordig gepleit voor meerdere faciliteiten ten opzichte van de recreatie. Natuurlijk heeft een bos recreatieve waarde, maar die faciliteiten, die in geen geval de op economische grondslag gebaseerde bosbouw mogen schaden, kosten geld, die men niet op de in moeilijkheden verkerende eigenaar dient te verhalen. Men bedenke toch dat alleen al het toe-

¹⁾ Voor degenen die belangstelling hebben voor deze materie, verwijs ik naar het artikel van mr A. L. Melai, prof. J. M. Polak en mr J. C. Somer, getiteld „Enkele opmerkingen over de ontwerp-Natuurbeschermingswet”, verschenen in het Nederlands Juristenblad van 2 maart 1963 nr 9.

zicht van één arbeider of opzichter iedere zaterdag en zondag de boscigenaar boven het gewone weekloon op ongeveerd *f* 50 komt te staan.

Ik zie de toekomst van het particuliere bosbezit somber in, tenzij de fiscale heffingen drastisch worden herzien."

De prijs, die thans wordt betaald voor bosgronden houdt geen of nauwelijks verband met de rentabiliteit van de bosbouw. Niet alleen voor kleine bosperceeltjes, doch ook voor grote landgoederen worden zeer hoge prijzen betaald. Het meest recente voorbeeld is de verkoop van het landgoed Stavorden aan de Stichting het Geldersch Landschap. Hierbij werd voor een oppervlakte van 715 ha, namelijk het kasteel, \pm 379 ha bos, natuurterrein, park en tuin en \pm 336 ha verpachte landbouwgrond, een prijs betaald van *f* 5.300.000.

Ook wanneer men er rekening mee houdt, dat deze verkoop betrekking heeft op een landgoed van grote schoonheid, zodat de prijs omgerekend per ha op niet voor alle landgoederen op hetzelfde bedrag behoeft te kunnen gesteld, zal toch als regel een herwaardering van het bosbezit niet kunnen worden vermeden.

Een direct gevolg hiervan is, dat de fiscale druk op het bosbezit zal toenemen. Immers vermogens- en successiebelasting worden geheven op basis van de verkoopwaarde. Dit is ook het geval bij bossen die, al dan niet opengesteld, zijn geplaatst onder de Natuurschoonwet, zij het dat dan een bepaald percentage van de verkoopwaarde wordt belast.

Dit gaat gepaard met een sterke achteruitgang van de rentabiliteit. In de bosbouw heeft men nimmer de verwachting gehad een flinke netto-opbrengst te verkrijgen. De huidige situatie is vooral door de daling van de houtprijzen zodanig, dat men al blij mag zijn, wanneer men geen geld behoeft toe te leggen, dus quite speelt, wanneer men het bos redelijk verzorgt en de houtvoorraad in stand houdt.

Omdat vermogens- en successiebelasting periodiek moeten worden betaald en wel hogere bedragen dan tot dusverre, moet er toch steeds geld bij en in geval van vererving gaat dit om zeer aanzienlijke bedragen.

Wanneer deze toestand voortduurt — en tot op heden wordt deze steeds ernstiger — dan zal niet zijn te vermijden, dat het bosbezit in particuliere handen steeds kleiner wordt.

De vraag moet worden gesteld of dit een verlies is voor de gemeenschap of dat het er weinig toe doet indien althans de Staat, een gemeente, een vereniging of stichting ten algemene nutte de verkochte gronden in eigendom verkrijgt.

Zoals uit de vraagstelling blijkt, is het allerm minst zeker, dat de gronden niet aan een ander dan aan een publiekrechtelijk lichaam of een instelling ten algemene nutte worden verkocht. Het is zeer wel denkbaar, dat de eigenaar, die niet langer in staat is of het tegenover gezin en familieleden niet langer verantwoord acht het bezit ten koste van belangrijke financiële offers in stand te houden, dit zal verkopen tegen de hoogst mogelijke prijs en dat de koper het bezit verkavelt of gebruikt ter verwezenlijking van een doel, dat afsluiting van het bezit vereist.

Ook wanneer het bosbezit wel wordt verkocht aan een publiekrechtelijk

lichaam of aan een vereniging of stichting ten algemene nutte zijn hieraan bezwaren verbonden.

In het algemeen heeft het particuliere bezit een sterk persoonlijk stempel, waardoor het natuurschoon niet eenvormig is, doch in sterke mate afwisseling vertoont. De beheerskosten zullen belangrijk hoger worden wanneer het bosbezit uit particuliere handen geraakt. Voor de eigendomsverwerving zijn grote kapitalen nodig, waarvan het niet zeker is dat die maar voortdurend kunnen worden bijeengebracht (verenigingen en stichtingen ten algemene nutte) of die aan een andere bestemming die eveneens zeer nodig is, worden onttrokken (publiekrechtelijke lichamen).

Het is beter, dat de Overheid niet investeert voor de behartiging van belangen, die ook door particulieren zeer goed kunnen worden waargenomen. De vele landgoederen, eigendom van particulieren of eigendom geweest van particulieren, zijn er een bewijs van, dat dit hier het geval is. Doch dan dient de Overheid er ook begrip voor te hebben, dat de gewijzigde maatschappelijke verhoudingen, waarbij onder andere kan worden gedacht aan de sterk toegenomen progressie in de inkomstenbelasting, de algemene welvaartsstijging waardoor de vraag naar grond voor recreatieve doeleinden is gestegen en de gestegen kosten nodig voor het instandhouden van het bosbezit (bijvoorbeeld lonen en waterschapslasten) een andere aanpak van de problemen eist dan waarmede enige tientallen jaren geleden nog kon worden volstaan.

Wij denken hierbij aan een veel verdergaande fiscale tegemoetkoming, waarbij de fiscale lasten tot nihil worden teruggebracht voor opengestelde bosbezittingen. Doch ook de lagere overheden zullen in veel grotere mate dan tot dusver er van moeten zijn doordrongen, dat allerlei fiscale lasten bijvoorbeeld waterschapslasten en baatbelastingen onmogelijk uit de exploitatie van het bos kunnen worden opgebracht.

Daarmede zal waarschijnlijk niet kunnen worden volstaan. De Boswet opent de mogelijkheid een al dan niet rentedragend crediet voor de kosten van herbeplanting toe te kennen, indien de rentabiliteit van de bosbouw daartoe aanleiding geeft, welk crediet kan worden omgezet in een bijdrage, indien ten tijde van de aflossing de rentabiliteit van de bosbouw hiertoe aanleiding geeft. Daarnaast is het denkbaar, dat de Staat bepaalde kosten vergoedt, die, ook wanneer de Staat zelf eigenaar van de grond zou zijn, moeten worden betaald, bijvoorbeeld waterschapslasten en baatbelastingen. En tenslotte kan worden gedacht aan vergoeding van assurantiepremie en verdere kosten van toezicht, die in verband met de recreatieve functie van het bos moeten worden gemaakt.

J. W. Bax.